

Stratégiai célunk a Kisebbségi Törvény módosítása

A magyarországi horvátok esetében a kisebbségi önkormányzati rendszer megtalálta a helyét a magyar társadalomban, amit az is bizonyít, hogy 1994 óta az országban egyetlen kisebbségi önkormányzatunk sem szüntette meg tevékenységét – kezdte nyilatkozatát dr. Karagics Mihály, az Országos Horvát Önkormányzat (OHÖ) elnöke. Hangsúlyozta: a horvátság törekszik integrálódni az ország gazdaságába, társadalmába, intézményeibe, élni kíván, és él is a Kisebbségi Törvényben biztosított jogaival, külön hangsúlyt fektetve kulturális autonómiájának kiépítésére.

A magyarországi horvát kisebbség főként kistelepüléseken él, a magyar nyelvű lakossággal vegyesen. Az oktatási intézményei általában kis tanulólétszámúak, ami pedagógiai szempontból előnyös is lehet. A felelőséggel, s céltudatosan tevékenykedő horvát nyelvű általános és középiskolákban – amelyeknek fenntartói napjainkban gyakran anyagi gondokkal küzdenek – mindig nagy súlyt helyeztek a következő nemzedékek nevelésére, tanítására.

Jellemzőek a nehézségek például *Hercegszántón*, a több mint félévszázados múltra visszatekintő – óvodát, általános iskolát és diákotthont magába foglaló –, jelenleg 86 tanuló oktatását ellátó intézmény finanszírozásában. Az utóbbi években ugyanis a hercegszántói önkormányzat nem tudja biztosítani a fenntartást, és a helybeli horvát és magyar iskola összevonására tett javaslatot. Tudtuk azonban, hogy e lépés a horvát anyanyelvi oktatás végét jelenti, ezért tavaly nyár óta az ÖHO vált a fenntartóvá (s emiatt már-már csőd közeli helyzetbe került). Az Igazságügyi Minisztérium intervenciós segítségének köszönhetően ebből a helyzetből átmenetileg kikerültünk ugyan, de még mindig bizonytalan az intézmény hosszú távú működése.

– *Milyen okai vannak ennek?*

– Az ÖHO nem kap támogatást, hozzájárulást a kisebbségi oktatás támogatására, mert az ide vonatkozó jogszabályok nem tekintik igénylésre jogosult szervezetnek. A kistérségi településeket megillető oktatási kiegészítő normatívához az iskola nem juthat hozzá, mert az odaítélésnél a jogszabály az üzemeltető telephelyét veszi figyelembe, ami az ÖHO esetében nem Hercegszántó, hanem Budapest. A szabályozók miatt az oktatási tárca elkülönített intervenciós keretére sem pályázhatunk. Ez nagy veresztés.

A pécsi Horvát Színház, a Horvát Kulturális-Tudományos Kutatók Egyesülete, a mohácsi Horvát Múzeum, a Báziskönyvtár működését szintén finanszírozási gondok jellemzik.

– *Merre és hogyan keresnek kiutat a problémák megoldására?*

– Az említett országos jellegű intézmények nélkül nem beszélhetünk a magyarországi horvát kisebbség kulturális autonómiájáról. A kisebbségi önkormányzati rendszer lényege is feltételezi a fontosabb, és a létüket meghatározó intézmények fenntartását és működését. Erre azonban csak akkor kerülhet sor, ha módosul az erre vonatkozó jogi szabályozás.

Fontosnak tartjuk a Kisebbségi Törvény módosítását. Az ÖHO már 1999-ben elküldte törvénymódosító javaslatát az érintetteknek. A nyár elején újra elkezdődtek az egyeztető tárgyalások a kormányzati és a kisebbségi szakértők

között, de véleményem szerint kevés esély van arra, hogy az 1993-ban majdnem egyhangúan elfogadott Kisebbségi Törvényt még ebben a ciklusban módosítsák. Ez több szempontból is igencsak hátrányosan érinti a hazai kisebbségeket. A kiutat ebben a pillanatban nem látom tisztán. Ilyen helyzetben a kisebbségi kulturális autonómia további kiépítését felejtjük el, annál is inkább, mert a kétéves Költségvetési Törvényt megváltoztatni nem lehet. Továbbra is megmarad tehát a bizonytalan pályázati rendszer, és a jóindulatúságot, megértést feltételező, de számunkra megalázó támogatás-kérés. Egy reménysugár azért megmaradt. Nevezetesen arról van szó, hogy oktatási intézményeink az egyházi oktatási intézményekkel azonos elbírálás alapján jutnának költségvetési támogatáshoz.

Ki kell emelnem, hogy egyöntetűen támogatjuk a magyar státustörvény elfogadását, és nagyon várjuk a kisebbségek országgyűlési képviselőinek biztosításához a parlamenti pártok akaratnyilvánítását. Folyik tehát a párbeszéd, az egyeztetés, a szakértők dolgoznak. A jelek szerint esély is van a konszenzusra. Kérdés azonban, hogy mennyi idő marad a módosítások előkészítésére.

– *Miért?*

– Azért, mert igencsak megérett a helyzet a Kisebbségi Törvény módosítására. Több fontos oka is van ennek, amelyek közül kiemelkedő, hogy a gyakorlatban ma már nem elegendők a törvény jelenlegi keretei a kulturális autonómia meglévő intézményi hálózatának megfelelő működtetéséhez, fenntartásához, fejlesztéséhez, még kevésbé új intézetek létrehozásához.

A törvény jelenlegi gyakorlatában a szabályozási elmentmondások, a joghézagok hátráltatják az intézmények finanszírozását, s ezáltal a kisebbségek kulturális autonómiájának további erősítését is. Ezért lenne sürgető a módosítás törvényre emelése még a jelenlegi parlamenti ciklusban.

A módosított törvénynek külön ki kellene térnie a kisebbségi intézmények garantált és automatikus finanszírozására, ennek jogrendszerbe való beépítésére. Amíg ugyanis nem születnek meg a jogi és anyagi garanciák, addig nem beszélhetünk a kulturális autonómia kiépítéséről sem, amihez – bár csak egy tőmondat erejéig – jogi garanciát nyújt a tíz évvel ezelőtt született törvény azzal, hogy bátorítja a kisebbségeket saját intézményeik létrehozására, illetve átvételére. Ehhez viszont nem biztosítottak a költségvetési feltételeket. Ezért mondom azt, hogy a jelenlegi törvény ma már túlhaladott.

A törvény módosítása kedvezően érintene a horvátok mellett minden más országos intézménnyel rendelkező magyarországi kisebbséget. Igaz ez az intézménnyel még nem rendelkezőkre is, akiknek törvényben deklarált jogot és lehetőséget kellene biztosítani, hogy létrehozzák azokat. Becslésem szerint a tizenhárom magyarországi kisebbség mintegy harminc intézménye lenne érintett a törvény módosításában. Az a cél, hogy segítsék a kisebbségeket egy, az igényeiknek és a kor követelményeinek megfelelő finanszírozási mechanizmus kialakításában, biztosítsák a kulturális autonómia intézményeinek működését, fejlődését.

Bubor Gyula